

Diskriminering på flera grunder bör kunna identifieras bättre

Diskriminering undersöks i allmänhet utgående från en enda diskrimineringsgrund, men i praktiken kan en individ bli diskriminerad på grund av flera personliga egenskaper. Då talar man om diskriminering på flera grunder. Genom att identifiera detta fenomen kan man bättre förebygga olika diskrimineringsituationer.

Diskriminering på flera grunder kan bli en mångdubbel belastning

För att diskriminering bättre ska kunna gestaltas som ett samhällsproblem bör fenomenet analyseras ur ett bredare perspektiv än bara utifrån enskilda diskrimineringsgrunder. Diskriminering är alltid ett allvarligt problem – oavsett om det har skett på en viss grund eller på flera grunder. Diskriminering på flera grunder kan dock kännas tyngre och mer långvarigt för den enskilda individen, då upplevelserna av diskriminering börjar hopa sig och grunda sig på flera personliga egenskaper.

Diskriminering på flera grunder kan också vara ett vanligare fenomen än vad man tror, eftersom det tills vidare ofta inte ens identifieras. Till exempel ursprung och religion är två diskrimineringsgrunder som ofta går hand i hand. Andra diskrimineringsgrunder som ofta har samband med varandra är ursprung och språk eller funktionsnedsättning och ålder. Även kön kan ofta vara en påverkande faktor vid diskriminering på flera grunder.

Undersökningar visar att en person som hör till en minoritet löper särskilt stor risk för diskriminering på flera grunder. EU:s byrå för grundläggande rättigheter (European Union Agency for Fundamental Rights, FRA) har till exempel genomfört undersökningar där 25 procent av de respondenter som hör till en etnisk minoritet eller som har en invandrarbakgrund berättat att de blivit diskriminerade av två eller flera orsaker. De som hör till en synlig minoritet, t.ex. romer eller personer med afrikansk bakgrund, löper större risk än andra för att bli utsatta för diskriminering på flera grunder. (FRA 2011, 2017b)

Framför allt personer som samtidigt hör till två eller flera olika minoriteter löper stor risk för att uppleva diskriminering på flera grunder. Dessa personer hamnar oftare in i situationer där diskriminering kan förekomma och upplever diskriminering oftare än andra. En person som hör till en minoritet inom en minoritet kan ha svårt att hitta en plats eller en grupp där han eller hon inte blir diskriminerad. (Lepola 2018)

Personer som hör till flera minoriteter kan bli utsatta för diskriminering i samband med samhällets tjänster, om det är svårt eller omöjligt för dem att få de tjänster som de behöver. En undersökning visar att det till exempel inom socialvården och hälso- och sjukvården finns brister i de tjänster som erbjuds samer med funktionsnedsättning. Samer som hör till en sexuell minoritet eller en könsminoritet har motsvarande problem. (Olsén et al. 2017)

Det bör noteras att alla diskrimineringsupplevelser inte nödvändigtvis är sådan diskriminering som avses i lagen. Ytterst få av dem som

Jämlikheten ska främjas med beaktande av personens hela livscykel: rättigheterna för personer med nedsatt funktionsförmåga kan till exempel tillgodoses på olika sätt beroende på om det är fråga om en äldre person eller en ung person.

upplever diskriminering rapporterar detta till myndigheterna, vilket innebär att dessa fall sällan utreds ur juridisk synvinkel. Utredda upplevelser av diskriminering ger emellertid viktig information om till exempel hur olika minoriteter upplever sin ställning i samhället. Forskningen om diskriminering bygger för närvarande främst på rapporterade upplevelser av diskriminering på enskilda grunder. Det beror bland annat på att medvetenheten om diskriminering på flera grunder nu först börjar öka.

EU:s byrå för grundläggande rättigheter har uppmanat EU-medlemsländerna att bättre beakta diskriminering på flera grunder när de utvecklar sin lagstiftning och tar fram verktyg för att bekämpa diskriminering. Enligt byrån för grundläggande rättigheter får man inte ett tillräckligt bra grepp om de olika situationer där människor upplever diskriminering i sin vardag om man fokuserar på enskilda diskrimineringsgrunder. (FRA 2017c)

Man får inte ett tillräckligt bra grepp om de olika situationer där människor upplever diskriminering i sin vardag om man fokuserar på enskilda diskrimineringsgrunder.

Byrån för grundläggande rättigheter har konstaterat att diskriminering på flera grunder bör utredas noggrannare framför allt när det gäller äldre personer, eftersom de utgör en synnerligen heterogen grupp med olika behov och möjligheter (FRA 2018b). Enligt diskrimineringsombudsmannen bör man ge akt på personens hela livscykel i arbetet med att främja jämlikheten. Tillgodosedandet av rättigheterna för personer som hör till en sexuell minoritet eller som har nedsatt funktionsförmåga främjas till exempel på något olika sätt beroende på om det är fråga om äldre personer eller personer i arbetsför ålder och unga. (Diskrimineringsombudsmannen 2018)

Vad är diskriminering?

Med diskriminering avses att en person eller grupp särbehandlas eller ges olika ställning utan godtagbart skäl. Finlands grundlag förbjuder diskriminering. Förbudet mot diskriminering inom olika livsområden preciseras i diskrimineringslagen, jämställdhetslagen, arbetslagstiftningen och strafflagen. I lagarna fastställs vilka diskrimineringsgrunder som är förbjudna. Myndigheterna, utbildningsanordnarna och arbetsgivarna är skyldiga att främja likvärdighet.

Enligt diskrimineringslagen (1325/2014) får ingen diskrimineras på grund av ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller någon annan omständighet som gäller den enskilde som person.

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män, dvs. jämställdhetslagen, förbjuder i sin tur diskriminering på basis av kön, könsidentitet och könsuttryck.

Diskriminerings- situationerna kan vara mycket mångfasetterade

Med diskriminering på flera grunder avses att en person blir utsatt för diskriminering på basis av två eller flera olika personliga egenskaper, s.k. diskrimineringsgrunder. En romsk kvinna kan till exempel bli diskriminerad på grund av både sitt etniska ursprung och sitt kön. Begreppet kring diskriminering på flera grunder är inte särskilt etablerade, men man kan försöka beskriva fenomenet närmare exempelvis med hjälp av begreppen multipel, kumulativ och korsande diskriminering.

Orsakerna till diskrimineringen kan yppa sig samtidigt eller vid olika tidpunkter. Med multipel diskriminering avses att en person blir utsatt för diskriminering i flera situationer på olika grunder. En person med funktionsnedsättning och invandrarbakgrund kan till exempel bli diskriminerad på grund av sin funktionsnedsättning på arbetsmarknaden och på grund av sin etniska bakgrund på bostadsmarknaden.

Med kumulativ diskriminering avses att en individ upplever diskriminering på flera grunder i en och samma situation. En arbetssökande kan exempelvis bli diskriminerad på basis av både sitt kön och sin tillhörighet till en viss religiös grupp.

Ibland uppstår en diskrimineringsituation uttryckligen när flera diskrimineringsgrunder flyter samman i en viss situation. Korsande diskriminering innebär att olika grunder korsar varandra och bildar därmed en särskild diskrimineringsgrund. Som exempel kan nämnas att en svenskspråkig person med funktionsnedsättning inom hälsovårdstjänster kan bli utsatt för sådan diskriminering som varken en svenskspråkig person utan funktionsnedsättning eller en icke-svenskspråkig person med funktionsnedsättning skulle bli utsatt för.

I fråga om diskriminering på flera grunder talas det ofta om diskriminering inom interna grupper. Det som avses är en situation där en person blir utsatt för diskriminering inom sin egen grupp av likställda på grund av att han eller hon hör till någon annan grupp. En person som hör till en sexuell minoritet kan till exem-

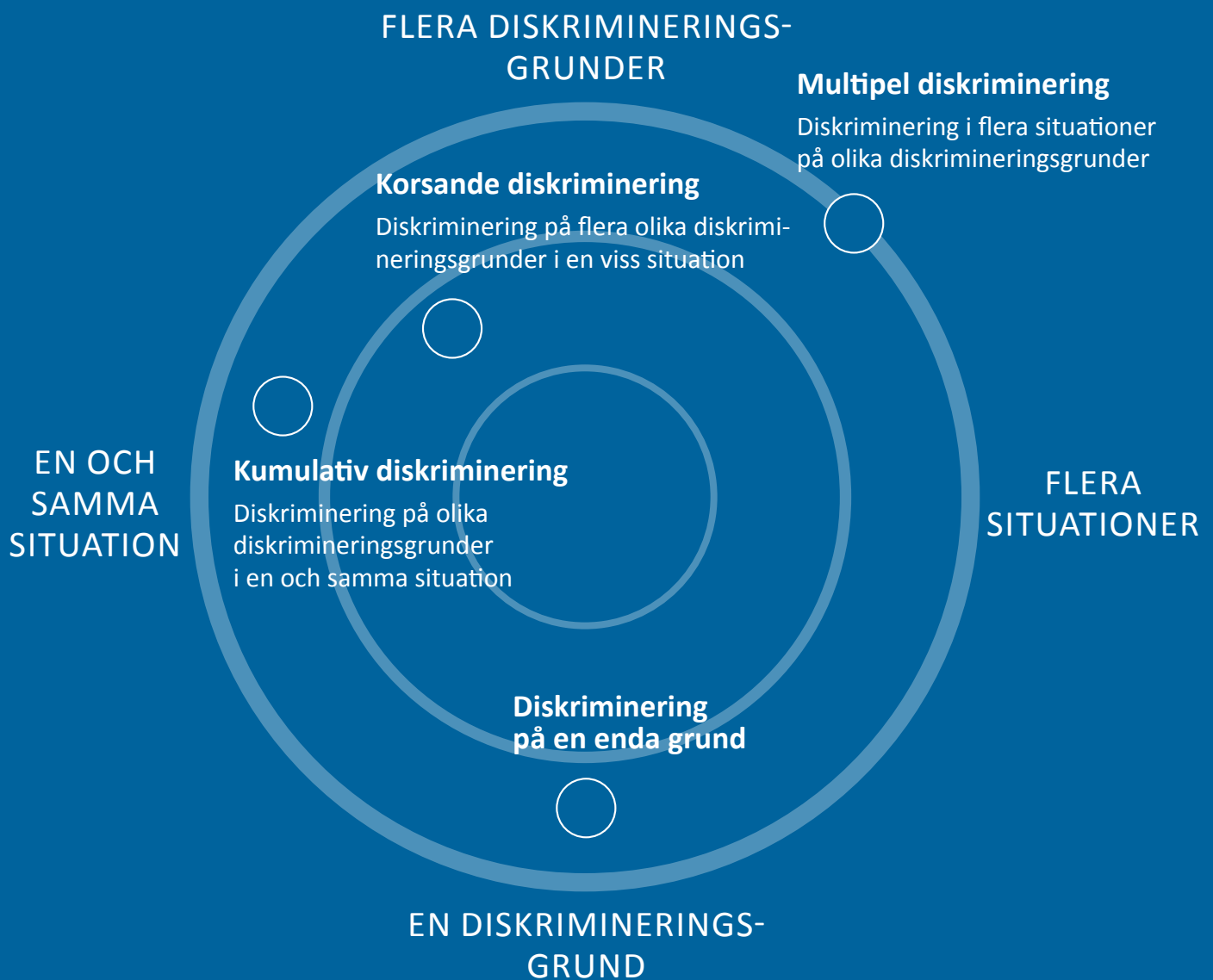
pel bli diskriminerad inom sin egen etniska grupp. Med diskriminering utanför den egna gruppen avses sådan diskriminering som en person upplever från det omgivande samhället.

Begreppen diskriminering på flera grunder och korsande diskriminering nämns varken i diskrimineringslagen eller i jämställdhetslagen. Finland är i detta avseende inte särskilt exceptionellt. Få EU-länder har till exempel klara bestämmelser om diskriminering på flera grunder, och även rättspraxisen är ytterst begränsad på detta område (European Commission 2017). Enligt regeringspropositionen RP 19/2014 rd kan diskrimineringslagen emellertid tillämpas när det gäller diskriminering på flera grunder, även i sådana fall där personens kön utgör en av diskrimineringsgrunderna.

Olika orsaker till diskriminering hopar sig hos samma ungdomar

I samband med Ungdomsbarometern, som utredde upplevelser av diskriminering bland unga, upptäckte man att bara en femtedel av alla som upplevt diskriminering nämnde endast en orsak till den upplevda diskrimineringen. Hälften av diskrimineringsoffren uppgav minst tre grunder, och var fjärde uppgav minst fem grunder. Fem procent av alla som upplevt diskriminering kryssade för över hälften av alla efterfrågade diskrimineringsgrunder. Detta berodde delvis på att diskrimineringsgrunderna är sammanlänkade, men dessutom verkade olika orsaker till diskriminering hopa sig hos en och samma ungdomar. (Ungdomsbarometern 2014)

Olika former av diskriminering på flera grunder

Med **multipel diskriminering** avses att en person blir utsatt för diskriminering i flera situationer på olika grunder. En person med funktionsnedsättning och invandrarbakgrund kan till exempel bli diskriminerad på grund av sin funktionsnedsättning på arbetsmarknaden och på grund av sin etniska bakgrund på bostadsmarknaden.

Med **kumulativ diskriminering** avses att en individ upplever diskriminering på flera grunder i en och samma situation. En arbetssökande kan exempelvis bli diskriminerad på basis av både sitt kön och sin tillhörighet till en viss religiös grupp.

Korsande diskriminering innebär att olika grunder korsar varandra och bildar därmed en särskild diskrimineringsgrund. Som exempel kan nämnas att en svenskspråkig person med funktionsnedsättning inom hälsovårdstjänster kan bli utsatt för sådan diskriminering som varken en svenskspråkig person utan funktionsnedsättning eller en icke-svenskspråkig person med funktionsnedsättning skulle bli utsatt för.

Relationen mellan individen och samhället analyseras ingående med hjälp av intersektionalitet

I samband med diskriminering på flera grunder används ofta också begreppet intersektionalitet. Med intersektionalitet avses ett betraktelsesätt där många faktorer – såsom personliga egenskaper, familjebakgrund, utbildning och bostadsort – samtidigt anses påverka individens identitet, upplevelser och etablering i samhället. Intersektionalitet är således ett mer allmänt sätt att betrakta de diskriminerande mekanismerna i samhället jämfört med diskriminering på flera grunder, som är kopplad till vissa diskrimineringsgrunder.

Det intersektionella tankesättet går ut på att till exempel en persons kön, socioekonomiska ställning, ålder, etniska bakgrund, funktionsförmåga eller sexuella läggning inte kan analyseras

separat från andra faktorer. En förutsättning för att jämställdheten och likvärdigheten ska kunna främjas är således att de olika faktorernas inverkan analyseras i förhållande till varandra. Intersektionalitet är ett nyttigt perspektiv som kan tillämpas parallellt med diskriminering på flera grunder. Det gör det möjligt att inkludera också sådana faktorer i analysen som inte har definierats separat i lagstiftningen.

Det intersektionella betraktelsesättet har under de senaste åren tillämpats framför allt inom könsforskningen, där man behandlat samhälleliga maktkonstellationer som har samband med både individens kön och hans eller hennes övriga egenskaper.

Diskriminerings- och jämställdhetsnämndens avgörande: Maskinintelligens ledde till diskriminering på flera grunder vid kreditgivning

Diskrimineringsombudsmannen förde till diskriminerings- och jämställdhetsnämnden ett fall där kreditsökande A hade fått ett negativt beslut från ett kreditbolag. Beslutet grundade sig på kreditklassificeringar som bygger på statistiska metoder och som inte tar ställning till den enskilda kreditsökandens återbetalningsförmåga. I kreditbolagets automatiserade system poängsattes bland annat kreditsökandens bostadsort, kön, modersmål och ålder.

I synnerhet etniska minoriteter som har ett annat officiellt modersmål än finska eller svenska hamnade i en mer ofördelaktig ställning än andra i systemet. Poängsättningen leder också till att manliga sökande får en mer ofördelaktig ställning jämfört med kvinnliga sökande.

Enligt diskrimineringsombudsmannen grundade sig det negativa beslut som kunden i fallet i fråga fick om sin kreditsökning inte på kundens inkomster eller ekonomiska ställning, utan huvudsakligen på en statistisk profilering som byggde på personens bakgrund.

Diskriminerings- och jämställdhetsnämnden konstaterade i sitt beslut att bolagets förfarande gentemot A kan betraktas som sådan direkt diskriminering på flera grunder som är förbjuden enligt diskrimineringslagen och jämställdhetslagen. Bolaget hade utgående från personens kön, modersmål, ålder och bostadsort antagit att personens kreditvärdighet var sämre än vad den hade varit med andra egenskaper.

(Diarienummer: 216/2017)

Personer som samtidigt hör till flera olika minoriteter löper stor risk för att uppleva diskriminering på flera grunder

Olika diskrimineringsundersökningar visar att personer som hör till en minoritet upplever diskriminering oftare än andra. Den som samtidigt hör till flera minoriteter upplever diskriminering ännu oftare, och i dessa fall är det fråga om mer kontinuerlig, sannolik och total diskriminering. Denna beskrivning sammanfattar ett av de centrala resultaten av en utredning om diskriminering på flera grunder som upplevs av personer som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter (Lepola 2018).

De som intervjuades i samband med utredningen hörde till en sexuell minoritet eller könsminoritet, och utöver det hörde de även till en etnisk eller religiös minoritet eller så hade de en funktionsnedsättning. Dessa personer löper enligt utredningen stor risk att bli offer för diskriminering på flera grunder eller korsande diskriminering. Upplevelserna av diskriminering, uteslutning och ojämlikt bemötande mångdubblas när en person hör till flera minoriteter, och var och en av dessa minoriteter är förknippad med en risk att bli orättvist behandlad.

Allmänna trakasserier och diskriminering i vardagliga situationer upplevde i synnerhet de mörkhyade och transpersoner som deltog i utredningen. Det som är gemensamt för dessa grupper är att deras utseende ofta på något sätt avviker från majoritetsbefolkningens utseende.

De intervjuade berättade att de begränsat sitt deltagande i olika evenemang av rädsla för att bli diskriminerade. Det är psykiskt sett mycket

tungt att bli utsatt för sådan diskriminering på flera grunder som följer av att höra till flera minoriteter, och oroväckande många av dem som intervjuades i utredningen hade psykiska problem.

Särskilt svårt är de för sådana människor som hör till två minoriteter som står i en spänningsladdad relation till varandra. Personer som hör till en sexuell minoritet och en religiös minoritet kan till exempel uppleva diskriminering på grund av den ena av eller bägge dessa egenskaper från aktörer utanför den religiösa gruppen (diskriminering utanför den egna gruppen) och samtidigt bli diskriminerade på grund av sin sexuella läggning inom den egna religiösa gruppen (diskriminering inom interna grupper).

”Nog kändes det faktiskt som ett dubbelt skåp liksom. Först det där skåpet i kyrkan, när du inte kan berätta att du är lesbisk, och sedan regnbågs-kretsarna, där du är i skåpet men inte kan berätta att du jobbar för kyrkan.”
(Lepola 2018)

Utredningen visar att det är svårare än vanligt för dem som upplevt diskriminering på flera grunder att anföra klagomål om vad som skett. I dessa situationer är det ofta svårt att specificera av vilken orsak diskrimineringen har skett. Det är också svårt att söka hjälp, eftersom många aktörer fokuserar på att hjälpa personer som hör till en viss grupp.

Den som samtidigt hör till flera minoriteter upplever diskriminering ännu oftare, och i dessa fall är det fråga om mer kontinuerlig, sannolik och total diskriminering.

”Om du är speciell på ett sätt så känns det som att yrkespersonerna också klarar av att se att sidu här finns ju invandrartjänster eller där finns ju regnbågstjänster. Men om du är speciell på flera sätt. Det känns som om ... jag vet inte men ... Som om folk inte ens längre vet vart de borde skicka dig, och så kommer de bara fram till att de inte ska skicka dig någonstans alls.” (Lepola 2018)

Även samiska representanter för sexuella minoriteter och könsminoriteter hör till två olika minoriteter, vilket gör att de befinner sig i en särskilt utsatt ställning. En undersökning om samer med funktionsnedsättning och samer som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter och deras upplevelser av diskriminering (Olsén et al. 2017) visade att dessa personer hade upplevt diskriminering på flera grunder framför allt inom social- och hälsovårdstjänsterna.

Enligt undersökningen är det mycket svårt för personer med funktionsnedsättning och

samiska som modersmål att få tillgång till de tjänster som erbjuds på samiska, vilket innebär att de hamnar i en sämre position jämfört med andra samer eller andra personer med funktionsnedsättning. Även de som hörde till en sexuell minoritet eller en könsminoritet hade problem med att få sådana tjänster på sitt eget språk som också beaktar deras särskilda frågor i deras egenskap av representanter för en sexuell minoritet eller könsminoritet.

Av intervjuerna framgick att de samer som hörde till en sexuell minoritet eller en könsminoritet upplevde diskriminering också bland samerna som grupp. Den diskriminering inom den interna gruppen som de upplevde hänger enligt undersökningen samman med kvinnornas och männens ställning i samhället överlag. Samtidigt är det svårt att tala om dessa interna problem på grund av den diskriminering från aktörer utanför den egna gruppen som samerna blir utsatta för.

Seniorernas mångsidiga behov beaktas inte alltid i tjänsterna

De grundläggande och mänskliga rättigheterna förändras inte med åldern, men i praktiken tillgodoses människornas rättigheter ofta allt sämre i takt med att de blir äldre. Man glömmar lätt att de äldre utgör en mycket mångsidig grupp, och till exempel servicebehoven varierar stort inom denna grupp. Människans individuella egenskaper försvinner inte med åldern, utan de måste beaktas i planeringen av tjänsterna.

En utredning om diskriminering som äldre personer som hör till olika minoriteter upplever inom social- och hälsovårdstjänsterna (Törmä et al. 2014) visar att de äldres specialbehov sällan har beaktats exempelvis när det gäller deras möjligheter att utträta sina ärenden eller få information. Olika grupper

och deras mångsidiga behov hade inte beaktats tillräckligt väl, och man hade inte ens kommit att tänka på att kunderna kunde ha en funktionsnedsättning eller höra till en sexuell minoritet eller en könsminoritet.

Risken för diskriminering på flera grunder är enligt utredningen särskilt stor bland äldre med invandrabakgrund. Till exempel invandrare med funktionsnedsättning löper hög risk att bli utan tjänster, trots att de verkligen skulle behöva dem. Det råder bland annat brist på tillgänglig undervisning i finska för dessa personer. En äldre invandrare med funktionsnedsättning löper ofta på grund av såväl sin ålder, sin nedsatta funktionsförmåga som sin invandrabakgrund större risk för diskriminering, och behöver därför många stödåtgärder.

Könet är ofta en bidragande faktor till diskriminering på flera grunder

Könet förknippas i samhället med olika värden och betydelser, som i sin tur påverkar till exempel samhällets strukturer. Människor blir också utsatta för diskriminering på grund av sitt kön, men utöver direkt könsdiskriminering kan könet också parallellt med andra grunder vara en bidragande faktor till diskriminering.

I undersökningar där man forskat i diskriminering på olika grunder har man ofta rapporterat resultaten även indelat efter kön. En kvinna och en man som hör till samma etniska grupp kan till exempel ha olika upplevelser av diskriminering utifrån sin etniska bakgrund just på grund av sitt kön. När man undersöker kvinnors och mäns upplevelser av diskriminering utifrån en viss grund kan man ofta också notera vissa skillnader mellan olika åldersgrupper. Som exempel kan nämnas att den typ av diskriminering som personer med funktionsnedsättning blir utsatta för bland män förekommer mest inom de unga åldersklasserna och bland kvinnor mest inom den äldsta åldersgruppen. Könet inverkar således på likvärdigheten i samhället, vilket bör beaktas både i arbetet för likvärdighet och i arbetet mot diskriminering. När olika åtgärder planeras inom ett delområde ska det analyseras genomgående ur könsperspektivet, eftersom samma metoder inte nödvändigtvis fungerar i fråga om alla kön.

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986), dvs. jämställdhetslagen, reviderades år 2015, då förbuden mot diskriminering på grund av könsidentitet och könsuttryck

En kvinna och en man som hör till samma etniska grupp kan ha olika upplevelser av diskriminering på grund av sitt kön.

samt skyldigheten att förebygga sådan diskriminering togs in i lagen. Med könsidentitet avses en persons upplevelse av sin könstillhörighet. Med könsuttryck avses att en person uttrycker sitt kön genom klädsel eller beteende eller på något annat motsvarande sätt. Jämställdhetslagen förbjuder också sådan diskriminering som grundar sig på att en person till sina fysiska könsbestämmande egenskaper inte entydigt är kvinna eller man.

I många undersökningar behandlas könsfrågan fortfarande via den traditionella indelningen i kvinnor och män, och könets mångfald har inte alltid beaktats i undersökningarna. En förändring håller dock småningom på att ske. År 2017 beaktades könets mångfald till exempel för första gången i Jämställdhetsbarometern. Därtill utreder man inom ramen för forskningsprojektet WeAll, som behandlar jämställdhets- och likvärdighetsfrågor i arbetslivet, bland annat transungas situation i utbildningssystemet och arbetslivet (weallfinland.fi).

När det gäller hatbrott utsätts män ofta för misshandel och kvinnor oftast för ärekränkningar

- Hatbrott kan beskrivas som den yttersta formen av diskriminering. Den gemensamma faktorn vid diskriminering och hatbrott är det diskriminerande motivet bakom gärningen.
- Med hatbrott avses allmänt ett brott som riktar sig mot en person, grupp, någons egendom, en institution eller en representant för dessa, vars motiv är fördomar och fientlighet mot offrets antagna eller faktiska etniska eller nationella bakgrund, religiösa övertygelse eller livsåskådning, sexuella läggning, könsidentitet, könsuttryck eller funktionsnedsättning.
- Polisen har följt utvecklingen av hatbrott i Finland via en utredning om hatbrott som publiceras årligen. Även i fråga om hatbrott visar en könsbaserad analys på vissa skillnader.
- I 2017 års statistik över hatbrott dominerar misshandelsfallen i fråga om män och ärekränkningarna i fråga om kvinnor. Bland de misstänkta hatbrott som registrerats med sexuell läggning som grund dominerade ärekränkningarna även för männens del. Bland männen var offren i de flesta fallen unga, medan de flesta kvinnliga offren var något äldre.

ALLA MISSTÄNKTA HATBROTT	MÄN	KVINNOR
Sammanlagt 1 312 (könet okänt i 2 fall)	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 866 • oftast misshandel, 53 % • de flesta fallen inom åldersgruppen 15–24-åringar, 32 % 	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 444 • oftast ärekränkningar, 36 % • de flesta fallen inom åldersgruppen 25–34-åringar, 29 %
MISSTÄNKTA HATBROTT INDELADE ENLIGT GRUND	MÄN	KVINNOR
Etnisk eller nationell bakgrund	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 661 • oftast misshandel, 54 % • de flesta fallen inom åldersgruppen 15–24-åringar, 33 % 	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 343 • oftast ärekränkningar, 34 % • de flesta fallen inom åldersgruppen 25–34-åringar, 29 %
Romsk bakgrund	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 53 • oftast diskrimineringsfall, 49 % • de flesta fallen inom åldersgruppen 25–34-åringar, 38 % 	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 52 • oftast diskrimineringsfall, 33 % • de flesta fallen inom åldersgruppen 35–44-åringar, 31 %
Religion eller övertygelse	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 127 • oftast misshandel, 60 % • offren var till 50 % islamska, till 30 % kristna • de flesta fallen inom åldersgruppen 25–34-åringar, 41 % 	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 56 • oftast ärekränkningar, 46 % • offren var till 63 % islamska, till 16 % kristna • de flesta fallen inom åldersgruppen 25–34-åringar, 42 %
Sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 51 • oftast ärekränkningar, 39 % • den vanligaste grunden var sexuell läggning, 84 % • de flesta fallen inom åldersgrupperna 15–24-åringar och 25–34-åringar, 29 % och 29 % 	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 14 • oftast ärekränkningar och misshandel, 29 % och 29 % • den vanligaste grunden var sexuell läggning, 57 % • de flesta fallen inom åldersgruppen 15–24-åringar, 43 %
Funktionsnedsättning	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 27 • oftast misshandel, 48 % • de flesta fallen inom åldersgruppen under 15 år, 32 % 	<ul style="list-style-type: none"> • sammanlagt 31 • oftast ärekränkningar, 39 % • de flesta fallen inom åldersgruppen 55 år eller äldre, 26 %

Religiös klädsel ökar upplevelserna av diskriminering bland både kvinnor och män

En undersökning som genomförts av EU:s byrå för grundläggande rättigheter, EU-MIDIS II, visade att 31 procent av de muslimska kvinnor som använder duk eller ansiktsslöja (niqab) hade upplevt diskriminering på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund under föregående år. Totalt 27 procent av de muslimska kvinnor som i allmänhet bär religiösa eller traditionella dräkter upplevde diskriminering på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund. Av de muslimska kvinnor som inte bar vare sig religiösa eller traditionella dräkter uppgav 23 procent att de hade upplevt diskriminering.

Totalt 28 procent av de muslimska män som bär religiösa eller traditionella klädesplagg uppgav att de hade upplevt diskriminering. Av de muslimska män som inte bar vare sig religiösa eller traditionella kläder hade 22 procent upplevt diskriminering. Ett synligt tecken på tillhörighet till en viss religiös grupp ökade således upplevelserna av diskriminering bland både kvinnor och män. (FRA 2017b)

Kön, ålder, minoritetstillhörighet och samhällsposition påverkar risken att bli utsatt för hatretorik och sexuella trakasserier

Jämställdhetsbarometern 2017 ger vid handen att kvinnor upplever sexuella trakasserier och könsrelaterad hatretorik klart oftare än män. Tillhörighet till en minoritet ökar risken för att uppleva sexuella trakasserier bland både män och kvinnor. Kvinnor som hör till en minoritet löper högre risk att bli utsatt för könsrelaterad hatretorik än andra kvinnor, men motsvarande korrelation gäller inte bland männen.

Ung ålder utgör en riskfaktor för sexuella trakasserier bland kvinnor, men inte bland män. Unga män upplever i sin tur könsrelaterad

hatretorik i högre grad än äldre män. Bland kvinnorna har åldern inte lika stor inverkan på upplevelsen av hatretorik som bland männen.

Kvinnornas arbete, utbildning och inkomstnivå påverkar inte deras risk för att uppleva sexuella trakasserier eller hatretorik, men bland männen medför låga inkomster en ökad risk för upplevelser av både sexuella trakasserier och könsrelaterad hatretorik. Likaså löper arbetande män också högre risk för att uppleva sexuella trakasserier. (Ollus et al. 2019)

Unga kvinnor riskerar att bli utsatta för könsdiskriminering

Ungdomsbarometern 2014 fokuserade särskilt på diskriminering som drabbar unga (15–29 år). Sammanlagt 5 procent av pojkarna och 18 procent av flickorna upplevde att de hade blivit diskriminerade på grund av sitt kön. I de unga åldersgrupperna verkar kvinnorna löpa större risk än männen att bli utsatta för diskriminering i allmänhet, men också i synnerhet för könsdiskriminering. Flickornas upplevelser av diskriminering var klart vanligare framför allt i hemmet, i skolan, i arbetslivet och inom social- och hälsovården, samt i viss mån även på gatan. Däremot framkom inga skillnader i hur ofta de olika könen upplevde att de blivit diskriminerade i samband med hobbyer, på samlingsplatser för unga eller av myndigheter. (Ungdomsbarometern 2014)

Män som hör till en etnisk minoritet blir oftast föremål för etnisk profilering

EU:s byrå för grundläggande rättigheter har utarbetat en forskningsrapport, *Being black in the EU*, av vilken det framgår att 24 procent av alla respondenter med afrikansk bakgrund som deltog i forskningen hade blivit stannade av polisen under de senaste fem åren. Männen blev stannade tre gånger oftare (22 %) än kvinnorna (7 %). (FRA 2018a)

I en undersökning som genomfördes inom ramen för projektet *Pysäytetyt – Etnisen profiilinnin tilat, merkitykset ja käytännöt* rapporterade pojkar/män som hör till etniska minoriteter eller rasminoriteter (27,5 %) betydligt oftare än flickor/kvinnor (8,7 %) att de blivit stannade av polisen. Unga män (46,5 %) hade oftare än unga kvinnor (30,4 %) egna upplevelser av att bli stannad av polisen eller visste om andra som blivit stannade. (Keskinen et al. 2018)

Unga män som hör till rasminoriteter blir utsatta för etnisk profilering i synnerhet på gatan, i parker, i kollektivtrafiken och på järnvägs- och metrostationer. De blir övervakade särskilt av polisen, väktare och ordningsvakter. Även kvinnor och personer i medelåldern som hör till rasminoriteter blir stannade på dessa platser, men i fråga om dessa personer verkar den etniska profileringen enligt undersökningen koncentreras till köpcentrum och gränsövergångssituationer. I fråga om dessa grupper var särskilt väktarnas, expediternas, tulltjänstemännens och gränsövervakarnas agerande framträdande. Framför allt män som hör till den romska minoriteten och män med afrikansk bakgrund berättade att de blivit stannade av polisen när de kört bil. (Keskinen et al. 2018)

Rekommendationer om hur man bör ingripa i diskriminering på flera grunder

- I arbetet mot diskriminering och ojämlikhet gäller det att identifiera eventuella anhopningar av diskrimineringsgrunder och hur en sådan anhopning påverkar olika individer och befolkningsgrupper.
- Rättsmedlen borde utvecklas så att diskriminering på flera grunder och den särskilt utsatta ställning som sådan diskriminering medför bättre kan identifieras både i stödtjänsterna och i en rättsprocess.
- För myndigheterna ska ordnas utbildning om diskriminering på flera grunder för att de bättre ska kunna identifiera och beakta denna typ av situationer som en del av sin yrkeskompetens. Särskilt viktiga myndigheter är yrkespersoner inom social- och hälsovårdssektorn och undervisningssektorn samt polisen.
- Utbildningsbehoven i anslutning till diskriminering på flera grunder borde beaktas både som en del av yrkesutbildningen och i samband med olika fortbildningar.
- När uppgifter om diskriminering samlas in borde man också samla information om respondenternas kön och ålder samt, om möjligt, även om deras etniska bakgrund, eventuella funktionsnedsättning och religion, så att informationen kan analyseras ur perspektivet för diskriminering på flera grunder. På så sätt kan fenomenets omfattning och olika uttrycksformer utredas och följas.

Källor

FRA (2018a) Being Black in the EU/Second European Union Minorities and Discrimination Survey, Luxembourg, Publications Office of the European Union. <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/eumidis-ii-being-black>

FRA (2018b), Fundamental Rights Report, Luxembourg, Publications Office. <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/fundamental-rights-report-2018>

FRA (2017a) Challenges to women's human rights in the EU, Luxembourg, Publications Office. <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/colloq-womens-rights>

FRA (2017b) EU-MIDIS II: Muslims – Selected findings, Luxembourg, Publications Office. <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey-eu-midis-ii-muslims>

FRA (2017c) Fundamental Rights Report, Luxembourg, Publications Office. <https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/annual-reports/fundamental-rights-2017#equality>

FRA (2011) EU-MIDIS Data in Focus Report 5: Multiple discrimination. <https://fra.europa.eu/en/publication/2011/eu-midis-data-focus-report-5-multiple-discrimination>

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till diskrimineringslag och vissa lagar som har samband med den, RP 19/2014. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140019>

Ihmisarvoinen nuoruus. (En människovärdig ungdomstid.) Ungdomsbarometern 2014 (2015) Sami Myllyniemi (red.), undervisnings- och kulturministeriet, Delegationen för ungdomsärenden, Ungdomsforskningsnätverket. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2015/03/Nuorisobarometri_2014_web.pdf

Keskinen, Suvi; Alemanji, Aminkeng Atabong; Himanen, Markus; Kivijärvi, Antti; Osazee, Uyi; Pöyhölä, Nirosha & Rousku, Venla (2018) Pysäytetyt – Etninen profilointi Suomessa, Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet, SSKH Notat 2/2018. http://www.profilong.fi/wp-content/uploads/2018/04/Pysaytetyt_SUOM.pdf

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (jämställdhetslagen) (609/1986). <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609>

Lepola, Outi (2018) Koko ajan jännittyneenä – Moniperusteinen syrjintä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien kokemana, justitieministeriets publikation 51/2018. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161239/OMSO_51_2018_Koko_ajan_jannittyneena_Rainbow_Rights_web.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Olsén, Laura; Heinämäki, Leena & Harkoma, Assi (2017) Vähemmistöjen sisäisten vähemmistöjen ihmisoikeudet ja moniperustainen syrjintä: saamelaiset vammaiset henkilöt ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, Laplands universitet. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63084>

Suomen romaniväestön osallisuus ja hyvinvointi: Romanien hyvinvointitutkimus Roosan perustulokset 2017–2018 (2018) Institutet för hälsa och välfärd (THL). <http://www.julkari.fi/handle/10024/137276>

Ordlista, Centret för jämställdhetsinformation, Institutet för hälsa och välfärd (THL). <https://thl.fi/sv/web/jamstalldhet/framjande-av-jamstalldhet/ordlista>

Törmä, Sinikka; Huotari, Kari; Tuokkola, Kati & Pitkänen, Sari (2014) Ikäihmisten moninaisuus näkyväksi, Selvitys vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden henkilöiden kokemasta syrjinnästä sosiaali- ja terveyspalveluissa, inrikesministeriets publikation 14/2014. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78988/ikaihminen%20moninaisuus%20nakyvaksi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kielsi luottoyhtiötä käyttämästä tilastollista menetelmää luotonhakijaa syrjivästi kuluttajaluotonannossa, meddelande 25.4.2018. <https://www.yvtltk.fi/fi/index/tiedotteet/2018/04/yhdenvertaisuus-jatasa-arvolautakuntakielsiluottoyhtiotakayttamastatilastollistamenetelmaaluotonhakijaasyriivastikuluttajaluotonannossa.html>

Diskrimineringslagen (1325/2014). <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2014/20141325#Pidp450585008>

Diskrimineringsombudsmannens berättelse till riksdagen 2018. <https://www.syrjinta.fi/web/sv/-/diskrimineringsombudsmannens-forsta-berattelse-till-riksdagen-diskriminerings-manga-ansikten-lagandringar-behovs>

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISBN 978-952-259-777-9 (PDF)

Policy Brief-serien Diskriminering i Finland samlar ihop den senaste forskningen i frågor som gäller diskriminering och likabehandling. Varje del i serien fokuserar på ett aktuellt tema och innehåller policyrekommendationer som gäller temat i fråga. Serien ges ut av justitieministeriet och är avsedd speciellt för beslutsfattare, politiker, journalister, tjänstemän och andra sakkunniga.

Delar som getts ut
i Policy Brief-serien:

1 Trakasserier är diskriminering (2018)

2 Diskriminering på flera grunder bör kunna identifieras bättre (2019)

Du hittar Policy Brief-serien Diskriminering i Finland på adressen likabehandling.fi.
Delarna finns också på finska och engelska och som en tillgänglig version.